

TEISĖ Į VIEŠOJO SEKTORIAUS INFORMACIJĄ EUROPOS SAJUNGOS TEISĖJE

Gintarė Makauskaitė

Vilniaus universiteto Teisės fakulteto doktorantė
Saulėtekio al. 9, I rūmai, LT-10222 Vilnius
Tel. (+370 5) 236 61 75
El. paštas: gintare.makauskaite@tf.stud.vu.lt

Straipsnyje tiriama teisės į viešojo sektoriaus informaciją turinys ir apimtis bei jos specifika ES teisėje. Nagrinėjant remiamasi valstybių narių praktikos pavyzdžiais ir bendraisiais teisės į viešojo sektoriaus informaciją standartais; specialiai skiriama dėmesio Reglamento 1049/2001 ir Direktyvos 2003/98/EB nuostatomis palyginti maksimalaus atskleidimo principo kontekste.

The article analyses the scope and the contents of right to public sector information and its particularities under EU law. The author examines the practice of member states and general standards of the right to public sector information; a special emphasis is given to the comparison of Regulation 1049/2001 and Directive 2003/98/EC in the context of the principle of maximum disclosure.

Įvadas

Europa atsiveria. Taip būtų galima apibendrinti naujausias informacijos laisvės raidos tendencijas. Antai viena iš 2011 m. Europos skaitmeninės darbotvarkės temų – viešojo sektoriaus informacijos kartotinio naudojimo sąlygų gerinimas. Lygia greta siekiama tobulinti ES teisės nuostatas, reglamentuojančias visuomenės teisę susipažinti su ES institucijų dokumentais. Valstybėse narėse skaidrumas ir viešumas valdant valstybę tampa privalomais pagrindais, nors kartais dar nevisiškai įsisąmonintais. Steigiama vis daugiau nevyriausybinų organizacijų, skirtų propaguoti informacijos laisvę.

Valstybėms narėms, neturinčioms ilgamečių informacijos laisvės tradicijų, tampa kebloka susigaudyti iniciatyvų gau-

soje. Bendro informacijos laisvės vardiklio paieška skatina atskaitos taško ieškoti gretimų valstybių praktikoje arba Europos Sąjungos teisėje. Pastaroji alternatyva žada stabilesnį ir autoritetingesnį kompromisą – juk, pavyzdžiui, teisė susipažinti su ES institucijų dokumentais kyla būtent iš bendrų konstitucinių tradicijų. Bet ar gilesnė analizė neatskleis dvigubų atvirumo standartų: vieni – ES institucijoms, kiti – valstybėms narėms? Šią hipotezę galėtų patvirtinti akivaizdus skirtumas tarp ipareigojimų valstybėms narėms ir ES institucijoms. Viešojo sektoriaus informacijos turinio ir apimties palyginimas leistų įvertinti skaidrumą ir atvirumą informacijos laisvės kontekste.

Tyrimo objektas – teisės į viešojo sektoriaus informaciją turinys, apimtis ir

standartai Europos Sąjungos teisėje. Daugiausia dėmesio skiriama Europos Sąjungos aktų – 2001 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) 1049/2001 dėl galimybės visuomenei susipažinti su Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos dokumentais (toliau – Reglamentas 1049/2001) ir 2003 m. lapkričio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/98/EB dėl viešojo sektoriaus informacijos pakartotinio naudojimo (toliau – Direktyva 2003/98/EB), analizei. Valstybių narių informacijos laisvės aktai tiriami tiek, kiek to reikia iliustruoti bendrosioms informacijos laisvės tendencijoms. Taip pat pažymėtina, kad šiame straipsnyje nagrinėjama siauroji teisės į viešojo sektoriaus informaciją samprata, t. y. apimanti tik viešąją teisę, kuria remiantis viešojo sektoriaus informacija prieinama „plačiau“ visuomenei, o sampratos *sensu largo* elementai – individuali teisė gauti institucijų turimus duomenis apie save, ir procesinė teisė, kurios pagrindu suteikiama teisė susipažinti su informacija savo byloje [27, p. 72] nesuteiktų esminės pridėtinės vertės straipsnio tikslams pasiekti, todėl nėra atskirai analizuojamos.

Lietuvos teisės moksle ši problematika tiriama iš Direktyvos 2003/98/EB įgyvendinimo perspektyvos, tai yra per minėtos Direktyvos nuostatų įgyvendinimą nacionalinėje teisėje (pvz., Selskaitės N., Petrausko R., Mockaus M. publikacijos), neanalizuojant teisės į viešojo sektoriaus informacijos kaip vieningos (apimančios tiek asmeninę, tiek techninę viešojo sektoriaus informacijos prieigą ir naudojimą), ar tik per ES teisės prizmę. Tai lėmė šio straipsnio tikslą – atsakyti į klausimą, kokios apimties turėtų būti teisė į viešojo

sektoriaus informaciją, ar pateisinami jos prieigos ir naudojimo apimtys skirtumai, kokie teisės į viešojo sektoriaus informaciją tikslai ir santykis su kitomis teisėmis.

Straipsnyje analizuoti ES teisės ir valstybių narių informacijos laisvės aktai, užsienio autorių akademinė literatūra (Aichholzer G., Birkinshaw P., Schartum D.W.). Bendroji viešojo sektoriaus informacijos sąvoka ir apimtis tiriama sisteminiu ir analitiniu metodu, o ES teisės aktų nuostatos – lyginamuoju metodu.

1. Bendroji viešojo sektoriaus informacijos sąvoka ir apimtis

1.1. Informacija, duomenys, žinios ar dokumentai?

Akademinėje literatūroje nėra bendro sutarimo, ką apima viešojo sektoriaus informacijos sąvoka: tai informacija, duomenys, žinios ar dokumentai? Skirtingi terminai vartojami ir teisės aktuose, todėl, siekiant tikslumo, būtina nustatyti jų turinį. Labiausiai techninis terminas yra duomenys. Jie, anot informologų Meadow C.T. ir Yuan W., yra simbolių rinkiniai su itin žemu reikšmingumo lygiu gavėjui, o informacija – simbolių rinkiniai, kurie jos gavėjui turi reikšmę ar svarbą [25, p. 13]. Informacijos laisvės kontekste duomenų sąvoka vartojama nusakyti duomenų bazės objektą.

„Informacija“ gali būti suprantama objektyviai, kaip informatyvus turinys, arba subjektyviai – pagal poveikį gavėjui (kiek tai keičia informacijos gavėjo žinių būklę) [25, p. 13]. Nors viešojo sektoriaus informacijos tikslas žinių visuomenės kontekste yra būtent subjektyvus poveikis, objektyvioji informacijos sąvoka leidžia

sukonkretinti teisės į viešojo sektoriaus informaciją objektus.

Objektyvioji informacijos sąvoka apima dvejopą informaciją: 1) metainformaciją, arba „informaciją apie informaciją“; ji gali būti statinė (pavyzdžiui, dokumento numeris) ar dinaminė (pavyzdžiui, eismo sąlygų stebėjimo informacija); bei 2) tikslinę informaciją, arba informaciją siaurąja reikšme [27, p. 72–73]. Viešojo sektoriaus informacijos siaurosios sampratos pasirinkimas reiškia, kad pareiškėjams teikiami tik dokumentai. Viešojo sektoriaus informacijos sampratos plačiąja reikšme pasirinkimas gali apimti įpareigojimą spręsti minimaliai konkretizuotus prašymus, pareigą registruoti metainformaciją registruose, padėti surasti netiksliai nurodytus dokumentus, konsultuoti, pateikti visą susijusią informaciją, tam tikrais atvejais – sukurti dokumentą.

„Dokumentai“ dažniausiai suprantami ne siaurąja reikšme, kaip tekstas, bet ir kaip bet kokie materialiai užfiksuoti įrašai (įskaitant garso ir vaizdo įrašus, taigi policijos filmuota medžiaga patektų į šios sąvokos turinį). O „žinios“ yra plačiausias terminas, apimantis ir fiksuotą, ir nefiksuotą informaciją, ir sukurtus dokumentus, ir kompetentingo žinojimo būseną – tai, kas išmokta, atrasta, suprasta. Žinių termino pasirinkimas paprastai rodo liberalią valstybės poziciją informacijos laisvės atžvilgiu.

1.2. Kokia informacija?

Sprendžiant, kas įpareigotas teikti informaciją, kyla klausimas, ar ją apibrėžti pagal pobūdį („vieša“, „pilietinė“, „oficiali“, „viešojo intereso“, „viešosios reikšmės“), ar priskirti pagal institucinę priklausomybę („viešojo sektoriaus“, „valstybės valdo-

ma“). Kartais siūloma plati ir ne visai tiksli viešosios informacijos (angl. *public information*) sąvoka [18, p. 256], kuri suprantama kaip informacija, teikiama iš valstybės ar jos agentūrų piliečiams, kad ir kokiais motyvais jiems reikėtų šios informacijos kasdienėms reikmėms. Pakankamai neapibrėžta yra ir Marcella R. ir Baxter G. pilietinės informacijos (angl. *citizenship information*) sąvoka [18, p. 256], t. y. nacionalinės ar vietinės valdžios, jos departamentų ar viešojo sektoriaus organizacijų sukurta ar su jomis susijusi informacija, kuri gali būti vertinga piliečiui tiek kasdiniame gyvenime, tiek įsitraukti į valdžios ir politikos formavimą. Oficialios informacijos terminas taip pat nėra idealus sprendimas, nes jis tiesiogiai nesieja informacijos su institucijos viešąja funkcija.

Dabar populiariausias būdas apibrėžti informaciją per priklausomybę viešajam sektoriui. Tačiau viešojo sektoriaus sąvoka taip pat kelia keblumų. Europos Komisijos žaliojoje knygoje dėl viešojo sektoriaus informacijos apibendrinama, kad viešasis sektorius gali būti apibrėžiamas trimis būdais: funkciniu (viešasis sektorius apima institucijas, įstaigas, kitus organus, kurie veikia viešųjų užduočių tikslais; pagal tai plačiąja reikšme į viešojo sektoriaus sampratą patenka ir ES institucijos, įstaigos ir organai), legalistiniu / instituciniu (tik tiesiogiai įvardyti teisės aktuose kaip viešojo sektoriaus organai), ir finansiniu (viešasis sektorius apima visas institucijas, kurios finansuojamos iš valstybės biudžeto) [31]. Plačiausiu ir praktikoje aiškiausiu laikomas funkcinis būdas.

Ne visa viešojo sektoriaus informacija (gauta, sukurta, disponuojama) yra viešosios reikšmės. Preziumuojama, kad

informacija yra viešosios reikšmės, jei ją privaloma registruoti atitinkamuose registruose (pavyzdžiui, Švedijoje neprivaloma registruoti lydraščių, spaudos apžvalgų [26]). Net ir tokiu atveju, kai informacija yra viešosios reikšmės, gali kilti būtinybė apsaugoti joje paminėtą privačią informaciją. Privačios informacijos apsaugos mastas priklauso nuo informacijos laisvės režimo liberalumo, pavyzdžiui, Suomijoje viešos visų asmenų sumokėtos mokesčių nuo darbo užmokesčio sumos [39]. Bendrai paėmus, jei oficiali informacija yra susijusi su privačiais asmenimis, ir duomenys pertekliniai (pavyzdžiui, gimimo datų ir vietų nurodymas dekretuose dėl pilietybės suteikimo), tai labiau techninių galimybių klausimas. Subtilesnė yra viešųjų asmenų problema, tai yra kaip apibrėžti viešąjį asmenį. Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 8 straipsnio kontekste viešieji asmenys gali būti suprantami kaip „tie asmenys, kurie eina viešąsias pareigas ir / ar naudoja viešuosius išteklius, ir, kalbant plačiau, visi, kurie vaidina tam tikrą vaidmenį viešajame gyvenime, nesvarbu, tai būtų politika, ekonomika, menai ar socialinė sritis, sportas ar kitos sritys“ [30]. Kadangi ir viešiesiems asmenims garantuojama privataus gyvenimo apsauga, būtina nustatyti kriterijus, kada viešosios reikšmės informacijos atskleidimas būtų suderinamas su privačios informacijos atskleidimu. Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūno nuomone, „asmens privatumui ar neliečiamumui nekenkiama, jei duomenys susiję tik su atitinkamo asmens profesine veikla, nebent esant ypatingoms aplinkybėms yra priežasčių manyti, kad duomenų atskleidimas neigiamai paveiktų tą asmenį; jei

duomenys susiję tik su viešuoju asmeniu, nebent esant ypatingoms aplinkybėms yra priežasčių manyti, kad duomenų atskleidimas neigiamai paveiktų tą asmenį ar kitus su juo susijusius asmenis; jei duomenys jau yra paskelbti atitinkamam asmeniui davus sutikimą“ [36].

Analizuojant valstybių narių praktiką, gana aiški takoskyra tarp liberalaus informacijos laisvės režimo (Skandinavijos valstybės, nemažai Rytų Europos valstybių) ir administracinės paslapties tradicijos valstybių (kontinentinės Europos valstybės, „senbuvės“ ES valstybės narės). Konservatyvaus požiūrio besilaikančių valstybių narių praktikoje dažna tradicija susiaurinti viešojo sektoriaus informaciją iki administracinių dokumentų (pvz., Italija [16], Prancūzija [14]) ar vykdomosios valdžios (pvz., Ispanija [29]), tai grindžiant atskaitingumu pagal valdžių padalijimo principą. Jų informacijos laisvės aktuose paprastai įpareigos atskleisti ir teikti informaciją institucine prasme yra tik vykdomoji / administracinė valdžia. Be to, į šį ratą patenka net ne visos jai priskiriamos institucijos – išimtis taikoma ir toms, kurių veikla tiesiogiai susijusi su informacijos laisvės absoliučiose išimtyse nurodyto viešojo intereso apsauga (pvz., nacionalinis saugumas) – saugumo, karinės institucijos ir pan [19, p. 121]. Pažymėtina, kad net konservatyvaus modelio valstybėse esama pozityvių bandymų šioje srityje pritaikyti žalos ar viršesnio viešojo intereso testą (pvz., Vokietija [15]).

Liberalaus modelio valstybės į informacijos laisvės aktus įtraukia ir teisėkūros, teismų informacijos atvirumo įpareigojimą (Švedija [26], Estija [17], Vengrija [10, 13]). Nors esama bandymų įrodyti

atskyrimo pagrįstumą skirtingais pradžios taškais – prieiga prie teisėkūros informacijos (tiek prie parlamentų kuriamos, tiek prie parlamentarų disponuojamos) paprastai pripažįstama remiantis teisinės valstybės principu ir yra analizuojama atskirai nuo teisės susipažinti su dokumentais, o teismų informacijos atveju teisė susipažinti su teismų sprendimais pripažįstama remiantis konstituciniais skaidrumo ir viešumo principais, informacija apie teismų veiklą (statistinė, tvarkaraščiai, teisėjų kvalifikacija ir kt.) skelbiama remiantis tuo pačiu pagrindu kaip ir vykdomosios valdžios dokumentai [41]. Toks dubliažas remiantis valdžių padalijimo principu, kaip „stabdžių ir atsvarų“ mechanizmu, nėra pagrįstas, nes asmeninės prieigos ir naudojimo teisė taip pat yra viena iš teisinės valstybės principą įgyvendinančių priemonių; be to, bendras reglamentavimas būtų nuoseklesnis ir sistemiškesnis, ypač aiškinant ar taikant išimtis.

Kitiems asmenims, turintiems pareigą atskleisti viešosios reikšmės informaciją, valstybės narės paprastai taiko finansavimo ar subsidijavimo testą, t. y. sprendžiama, ar yra pakankama tokio finansavimo dalis, kuri įpareigotų viešajam atskaitingumui. Alternatyvus reglamentavimas yra atskiriant tokius asmenis pagal viešąsias funkcijas (tačiau trūksta konkretumo apibrėžiant, kas yra viešosios funkcijos ar uždaviniai) arba nurodant konkrečias institucijas (pvz., Vengrijos informacijos laisvės akte tiesiogiai įvardyta Vengrijos mokslų akademija [13]). Estijoje viešosios informacijos valdytojams prilyginamos įmonės, užimančios dominuojančią padėtį rinkoje ar turinčios specialias ar išimtinės teises, natūralios monopolijos, tačiau tik informacijos, susijusios su prekių ar paslaugų

teikimo kainomis ar sąlygomis [17], Italija įpareigoja viešųjų paslaugų teikėjus [16], Suomija tarp įpareigotųjų teikti informaciją institucijų (tiesa, su išlygomis) tiesiogiai įvardija Evangelikų liuteronų bažnyčią.

1.3. Informacijos tipai

Šiuo aspektu paprastai keliami trys klausimai: viešojo sektoriaus informacija apima tik esamus dokumentus ar ir naujus; dokumentai turi būti pilni ar pakanka ištraukos ar santraukos; dokumentai yra baigti ar ir rengiami. Administracinės naštos sumažinimo dėlei linkstama apsiriboti jau esamais dokumentais ir retai reikalaujama jų tvarkyti ar sukurti iš naujo; kartais vietoje originalaus dokumento galima pateikti santrauką. Vadinasi, jei informacija yra nekonkreči ar per kelis dokumentus arba nėra užregistruota (pvz., Švedijoje nereikalaujama kaupti neoficialaus pobūdžio informaciją [26]), ji neteikiama. Dėl svarstymų išimties į teikiamos informacijos apimtį dažnai nepatenka visi rengiami (angl. *under preparation*) dokumentai (pvz., esama Vyriausybės siūlymų nebeteikti šios informacijos Olandijoje [35], kuri priskirtina skandinaviskajam informacijos laisvės modeliui), arba jiems atskleisti naudojamas viešojo intereso / žalos testas [42]. O parengiamieji dokumentai (angl. *preparatory*) kaip pagrindas kitam sprendimui – nuomonės, memorandumai ir kt. yra vieši dėl jų svarbos sprendimų priėmimo procesui (Italija [16]).

1.4. Teisės į viešojo sektoriaus informaciją vertinimo standartai

Tarptautinių regioninių dokumentų, kurie galėtų atlikti teisės į viešojo sektoriaus in-

formaciją vertinimo standartų vaidmenį, yra vos keletas. 2009 m. Europos Tarybos konvencijoje dėl prieigos prie oficialių dokumentų [9] nustatyti minimalūs reikalavimai (pvz., atvirai įpareigoja atskleisti tik administracinius dokumentus), todėl yra kritikuojama, be to, ją ratifikavo tik dalis valstybių. Europos žmogaus teisių teismo jurisprudencijoje tik 2009 m. pasiektas esminis lūžis EŽTK 10 straipsnio kontekste, pripažįstant teisę susipažinti su oficialiais dokumentais kaip savarankišką (*Társaság a Szabadságjogokért* prieš *Vengriją* [37], *Kenedi* prieš *Vengriją* [38] byla). Kiti tarptautiniai dokumentai, pavyzdžiui, JT konvencija prieš korupciją, įpareigoja viešinti tik gana nedidelę dalį oficialios informacijos, todėl neatitinka sistemiškumo reikalavimo.

Akademinėje literatūroje yra suformuluoti bendrieji vertinimo standartai, kurie gali būti informacijos laisvės režimo matu. Pasirenkant standartus, būtina atsižvelgti į tai, kada jie suformuluoti ir kiek yra prognostiniai: kartu su informacinių technologijų raida plečiasi ir informacijos masto vertinimas. Pažymėtina, kad pagal informacijos teikimo metodą (iš reaktyvaus į proaktyvųjį) ir informacijos kaupimą (perinant nuo nesistemintų šaltinių į struktūrizuotas sistemas) skiriamos kelios prieigos ir naudojimo teisės kartos [24, p. 280]: pirmoji įpareigoja asmenį pačiam nustatyti konkretaus dokumento buvimo vietą ir jo identifikatorius, o tik tada jo prašyti; antrosios metu institucijos imasi publikuoti dokumentus internete savo atskiruose portaluose (ypač būdinga federacinėms valstybėms), trečiosios metu institucijų informacija sistemintai pateikiama bendrame prieigos taške. Pavyzdžiui, Europos Sąjun-

gos teisės prieiga per EUR-LEX patenka į trečiosios kartos teisės į viešojo sektoriaus informaciją rėmus. Ketvirtoji karta apima teisę į struktūrizuotą viešojo sektoriaus informaciją, kai bendrame prieigos taške pateikiama visa informacija (kaip vienas dokumentas, dokumentų rinkiniai ar duomenų bazės) apie viešuosius procesus (planavimo, biudžetavimo ir kt.), struktūras ir sistemas (formalią, fizinę, informacinę struktūrą), įvykius ir kitus objektus. Iš esmės ji rodo perėjimą nuo informacinės visuomenės į žinių visuomenę [27, p. 86].

Viešojo sektoriaus informacijos standartai iš pirmo žvilgsnio gali pasirodyti dvigubi, nes siekiant pirminių ir antrinių tikslų jie pateikiami atskirai. Tačiau juos sugretinus akivaizdu, kad teisė į viešojo sektoriaus informaciją yra bendra. Skirtumas tik toks, kad antrinių tikslų atveju standartai pritaikyti ir informacijos kompiliacijoms (duomenų bazėms ir pan.). Taigi bendrieji viešojo sektoriaus informacijos principai yra šie [20, p. 332–333]:

1. Registravimo principas – institucijos registruoja savo žinioje turimus dokumentus, juos laiku atnaujina ir suteikia paprastos ir bendros prieigos teisę.
2. Prieigos principas – informacija suteikiama didžiausiam asmenų ratui, jos apimtis ribojama tik iš anksto numatytų, demokratinėje visuomenėje būtinų ir galimų apskūsti išimčių.
3. Kokybės principas – pateikiamos informacijos kokybė nesiskiria nuo jos kokybės institucijoje.
4. Kaštų principas – pareiškėjo patiriamai kaštai turi neviršyti informacijos pateikimo kaštų; kai yra specifinis

viešasis interesas, pareiškėjai turėtų būti atleidžiami nuo jų.

5. Pasirinkimo principas – informacija turi būti pateikiama pareiškėjo nurodytu formatu, jei ji tokio formato jau yra ar gali būti lengvai konvertuojama. Už tai gali būti imamas papildomas užmokestis, kurio dydžiui taikomos taisyklės, numatytos pagal kaštų principą.
6. Ribojimų principas – licencijavimas neturėtų paneigti teisės į viešojo sektoriaus informaciją esmės.
7. Teisėto tobulinimo principas – viešojo sektoriaus institucijos didina savo teikiamų paslaugų apimtį ir gerina kokybę, atribojant viešojo sektoriaus pareigas viešojo intereso tenkinimu;
8. Įsipareigojimų tęsimo principas – jei viešojo sektoriaus informaciją privilegijuotomis sąlygomis tvarko privatus subjektas, jam taikomi visi viešojo sektoriaus institucijoms keliami reikalavimai.

Bendri europiniai teisės į viešojo sektoriaus informaciją standartai įneštų daugiau aiškumo. Pavyzdžiui, dažnai kyla klausimas, kur yra riba tarp viešosios užduoties ir kartotinio naudojimo (viešojo ir bendro ekonominio intereso sankirta per viešosios užduoties apibrėžimą). Atskirti viešosios ir privačios veiklos sritis galima mėginti pagal informacijos pobūdį, tai yra oficialios informacijos vidinis integravimas (pvz., registrų sąsajos) būtų valstybės prerogatyva, o oficialios ir neoficialios informacijos integravimas (pvz., straipsniai greta teisės akto) – jau pridėtinė vertė. Tačiau, atsižvelgiant į sparčiai besivystančias informacines technologijas, toks sprendimas

būtų laikinas dėl viešojo ir privataus sektoriaus „persipynimo“ elektroninėje erdvėje, pavyzdžiui, valstybės institucijos jau dabar kuria profilius ir bendrauja socialiniuose tinkluose. Vienas iš svarstytinų problemos sprendimo būdų būtų minimalių informacijos laisvės standartų nustatymas, deleguojant „užribtą“ privačiai veiklai. Minimalių standartų esmė būtų viešojo (o ne atskirų visuomenės grupių) intereso tenkinimas.

Pagal dabartinę situaciją maksimali teisės į viešojo sektoriaus informaciją „programa“, kurios įgyvendinimas grindžiamas viešojo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimu, atskleidžiama ARTICLE 19 deklaracijoje. Ji apibendrina Jungtinių Tautų, Europos Tarybos, Amerikos Valstybių Organizacijos standartus, iš jų šio straipsnio tikslams svarbiausias maksimalaus atskleidimo (angl. *maximum disclosure*) principas. Maksimalaus atskleidimo principo turinį sudaro tiek pozityvios informacijos teikėjo pareigos, tiek subjektyvios informacijos gavėjo teisės. Visų pirma, turi būti atskleista visa viešojo sektoriaus informacija; jai taikomos išimties yra neišvengiamai būtinos teisėtiems tikslams demokratinėje visuomenėje siekti ir siaurai aiškinamos bei taikomos; atsakiusi leisti susipažinti su informacija, institucija privalo motyvuotai pagrįsti išimties taikymą; pareiškėjams nereikia įrodyti konkretaus motyvo ar specifinio intereso, kad galėtų gauti informaciją. Teisei susipažinti su dokumentais turi būti suteiktas fundamentalios teisės statusas; teisė į viešojo sektoriaus informaciją garantuojama visiems asmenims teritoriniu principu. Reglamentuojant turi būti vartojamos plačios formulotės – „informacija“ ir plačiai apibrėžiami įpareigoti subjektai. „Informacija“ turi

apimti visus viešojo sektoriaus institucijos turimus įrašus, neatsižvelgiant į duomenų formatą – popierinis, elektroninis, garso ir t. t.), šaltinio (ne tik parengtus pačios institucijos, bet ir jos gautus ir pan.), ir parengimo datos. Įslaptinti dokumentai taip pat turėtų būti registruojami. Viešasis sektorius turi būti suprantamas pagal funkcinį principą ir apimti įvairaus lygio ir šakų vietinę ir centrinę valdžią, renkamus organus, įstatyme reglamentuotus organus, viešąsias korporacijas ir teismo institucijas, taip pat privačias institucijas, kurios atlieka viešąsias funkcijas ar turi informaciją, svarbią viešajam interesui (pvz., aplinkosauginę informaciją), bei tarptautines organizacijas. Taip pat nustatoma teisinė atsakomybė už tyčinį registrų įrašų pakeitimą, patvirtinami minimalūs informacijos kokybės palaikymo standartai [28].

Pasirenkant standartus, įstatymų leidėjui būtų naudinga atsižvelgti į informacinių technologijų raidos tendenciją: jau dabar iš pasyvaus informacijos skaitytojo asmuo tampa aktyviu informacijos kūrėju. Web 3.0 koncepcija pagrįsta semantinių technologijų taikymu ir tipinio vartotojo elgesio tyrimu, todėl tikėtina, kad maksimali programa bus pildoma (pvz., tiesiogiai piliečiams įsitraukiant į sprendimų priėmimo procesą, didesniais informacijos teikimo reikalavimais, automatizuotomis žinių bazėmis ir pan.).

2. Teisės į viešojo sektoriaus informaciją apimtis ES teisėje

2.1. Bendrosios prielaidos

Teisės susipažinti su dokumentais tikslas, įvardytas Reglamento 1049/2001 preambuleje, – atvirumas ir skaidrumas, lemian-

tys glaudesnę sąjungą, piliečių įsitraukimą į sprendimų priėmimo procesą, didesnę valdymo teisėtumą ir veiksmingumą ir didesnę atskaitomybę piliečiui, demokratiškumo ir pagarbos žmogaus teisėms stiprinimą. Šiuose tiksluose inkorporuotas vidinio legitimumo poreikis, t. y. siekiama, kad piliečiai suvoktų Europos Sąjungos naudą taip pat kaip jos kūrėjai, o ne kaip primestą institucinę struktūrą. Todėl akivaizdu, kad valdžios ir individo ryšys šiuo aspektu privalo būti tiesioginis: pirma, visuomenės pasitikėjimo nuosmukis stabdo valdžios funkcionavimo efektyvumą, o vėliau gali išsirutulioti į nevaldomą irimo iš vidaus procesą. Antra, teisė susipažinti su dokumentais yra pusiausvyros instrumentas politinėje srityje, vadinasi, piliečiai supranta, kad tai kontrolės įrankis ir tam tikra „galia“ [22, p.13]. Todėl pagrindinė kliūtis formalizuoti šią teisę buvo valdžios institucijų nenoras dalytis galimybės kontroliuoti (valdžios) monopolium, tačiau esant tokiam akivaizdžiam neginčijamam demokratiniam tikslui motyvuoti baime prarasti kontrolę būtų neproporcinga.

Techninės priegigos ir kartotinio viešojo sektoriaus informacijos naudojimo teise siekiama ne konkrečios institucijos viešosios užduoties nulemtų tikslų, t. y. aktualus ne viešojo intereso, o bendrojo ekonominio intereso tenkinimas. Tačiau tai nepaneigia viešojo skaidrumo ir atvirumo veikimo „foniniu“ režimu – Direktyvos 2003/98/EB preambuleje pabrėžiama, kad kartotinis naudojimas yra tos pačios teisės žinoti dalis, prisidedanti prie demokratijos plėtros. Direktyvos 2003/98/EB preambuleje pabrėžiamas vidinės rinkos stiprinimas per konkurencingumą, reglamentavimo suvienodinimą ir ekonominio potencialo

atskleidimą, taip pat perėjimas prie informacinės ir žinių visuomenės ir sklaidi informacinės visuomenės raida.

Analizuojant asmeninės ir techninės prieigos ir naudojimo teisės santykį, aktuali viešojo intereso ir bendrojo ekonominio intereso konkurencija. Idealiuoje situacijoje jis sutampa, tačiau tik vienodai traktuojamas; lemiamu atveju sprendžiamą reikšmę turi teisės susipažinti su dokumentais fundamentalus statusas. Kaip pavyzdį galima nurodyti 2006 m. Europos ombudsmeno sprendimą [32]: pareiškėjas prašė leisti susipažinti su ES dokumentais, kurie jo valstybėje buvo prieinami tik per mokamą prieigą; institucija atsisakė pateikti dokumentus, motyvuodama trečiųjų šalių, teikiančių mokamą prieigą prie šios informacijos, komercinių interesų apsauga; galutinai klausimas išspręstas suteikiant elektroninę prieigą prie dokumentų bibliotekoje.

Teoriškai asmeninės ir techninės prieigos ir naudojimo vidaus santykį galima iliustruoti tam tikru ryšiu: iš tiesioginio „informacijos teikėjas – teisė susipažinti su dokumentais – informacijos gavėjas (asmuo)“ asmeninės prieigos atveju pereinama į komplikotą: „informacijos teikėjas – teisė pakartotinai naudoti informaciją – informacijos gavėjas (įmonė) – asmuo“ techninės prieigos ir naudojimo atveju. Kadangi teoriškai tiek viešojo, tiek bendrojo ekonominio intereso tenkinimas skirtas bendrai gerovei, informacijos grandinės ilgis neturėtų būti svarbus. Tačiau praktikoje techninės prieigos ir naudojimo atveju didelį vaidmenį atlieka ekonominės naudos paskirstymo koeficientas ir „nesąžiningų naudos dalybų“ klausimas. Todėl apibendrintai esama dviejų alternatyvų:

pirma, informacijos gavėjo ir naudotojo vaidmenį perima valstybės įmonės, kurios nepatenka į viešojo sektoriaus institucijų sampratą pagal Direktyvą 2003/98/EB; antra, licencijavimo pagrindu nauda tarp viešojo ir privataus subjekto yra subalansuojama, kartais net atsisakant *sui generis* teisių vardan didesnės ekonominės naudos [21, p. 8]. Tais atvejais, kai *sui generis* teisės priklauso valstybei, ji pati turi nuspręsti, ar bendro ekonominio intereso tikslu leisti techninės prieigos ir naudojimo teisę. Atkreiptinas dėmesys, kad atvirų duomenų (angl. *open data*) principas ne tik leidžia surinkti didesnius mokesčius apmokestinant įmones (nei ganėtinai fiksuotas pajamas iš licencijavimo) [21, p. 8], bet ir nustato vienodą „starto“ kartelę visiems rinkos dalyviams, o didelė licencijos kaina apribotų konkurenciją.

Šiame kontekste paradoksalu, kad Europos Sąjungos institucijų praktika teikti informaciją kartotiniam naudojimui nėra pavyzdinė. Direktyva 2003/98/EB įpareigojo valstybes nares, tačiau ES institucijų informacijos kartotinio naudojimo reguliavimas vis dar vangus. Pavyzdžiui, Europos Komisija tik 2006 m. balandžio 7 d. sprendime dėl pakartotinio Komisijos informacijos naudojimo jau paskelbtų jos ar jos vardu sukurtų dokumentų atžvilgiu numatė, kad kartotinis naudojimas iš esmės nemokamas [8]. Valstybių narių praktika taip pat nėra vienoda. Antai 2009 m. byloje *Landmark Nederland BV v. Amsterdamo miesto taryba* teismas pabrėžė, kad miesto taryba neturėjo *sui generis* teisių į informaciją (ginčas kilo dėl aplinkosaugos informacijos duomenų bazės licencijavimo), kurią kūrė atlikdama viešąją užduotį, finansuojant iš viešųjų lėšų. Pagal ES

duomenų bazių direktyvą taryba negalėjo būti prilyginta duomenų bazės gamintojui, nes nebuvo investicijų rizikos, o viešasis finansavimas ar subsidijavimas nėra investicija [40]. Austrijos (kuri laikosi konservatyvesnės politikos informacijos laisvės srityje) Aukščiausiasis Teismas 2002 m. byloje *Bundesministerium Justiz v. CMD ir Compass Publishing* pripažino, kad oficiali Teisingumo ministerijos sukurta juridinių asmenų duomenų bazė nėra viešasis registras, o autorių teisių į viešuosius registrus atsisakymas nereiškia analogijos *sui generis* teisėms. Todėl neteisėtas jos turinio perkėlimas į privačią *Compass* duomenų bazę pažeidė Teisingumo ministerijos *sui generis* teises [34].

2.2. Informacijos sąvoka ir apimtis Reglamente 1049/2001 ir Direktyvoje 2003/98/EB

Viešojo sektoriaus informacija teisės susipažinti su dokumentais ir teisės gauti viešojo sektoriaus informaciją naudoti kontekste suprantama skirtingai. Teisė susipažinti su dokumentais apima tik informaciją, esančią dokumentuose (Reglamento 3 str. „dokumentas“ – bet kuria forma (parašytas ant popieriaus, elektroninėje laikmenoje arba garso, vaizdo ar audiovizualiniame įrašė) pateiktas turinys, susijęs su į institucijos atsakomybės sferą įeinančia politika, veikla ir sprendimais), o informacija suprantama tik kaip informacinė pagalba pasinaudoti šia teise. Vadinasi, informacija suvokiama išimtinai per turinį.

O techninė viešosios informacijos prieiga ir naudojimas apima griežtai tiek dokumentus, tiek apskritai duomenis ir jų kompiliacijas. Direktyvos 2003/98/EB 2 straipsnyje teigiama, kad „dokumentas“–

tai: a) bet koks turinys bet kokia forma (raštu ant popieriaus arba laikomas elektronine forma ar kaip garso, vaizdo ar garso ir vaizdo įrašas); b) bet kuri tokio turinio dalis. Direktyvos 2003/98/EB preambulės 11 punkte patikslinama, kad dokumentas apima bet kokią viešojo sektoriaus institucijų turimų aktų, faktų ar informacijos ir bet kokios tokių aktų, faktų ar informacijos kompiliacijos pateikimą bet kuriu būdu (raštu ant popieriaus arba laikomą elektronine forma ar kaip garso, vaizdo ar garso ir vaizdo įrašą). Tačiau platų informacijos apibrėžimą atsveria išimčių gausa. Todėl galima apibendrinti, kad Direktyvoje 2003/98/EB dokumentas visų pirma (bet ne vien tik) yra turinys; todėl jo sąvoka gali apimti duomenų bazės sąvoką (kaip informacijos kompiliaciją), bet neapima kompiuterinių programų išeities kodo, kuris formos požiūriu taip pat gali būti suprantamas kaip tekstinė informacija. Kaip ir pagal Reglamentą 1049/2001, informacijos sąvoka apima ir prieigos lengvinimą praktinėmis priemonėmis.

Kodėl skiriasi teisės apimtis, galima pagrįsti teisės į viešojo sektoriaus informaciją tikslais (pirminiais ar antriniais) ir institucijos įpareigojimų apimtimi. Visų pirma Reglamente 1049/2001 numatyta dokumentų sąvoka buvo pasirinkta dėl nuogastavimų, kad informacijos teikimas (konsultacijos, dokumentų rinkinių sudarymas ir t. t.) gali trukdyti atlikti kitus viešuosius uždavinius. Institucijos taip pat buvo įpareigtos kurti registrus ir teikti pagrindinį informacijos srautą per juos. Teisės kartotinai naudoti viešojo sektoriaus informaciją atveju pavienių dokumentų teikimas neturi tokios ekonominės vertės, kokią turi visa duomenų bazė; an-

tra, remiantis minėtu įpareigojimu kurti viešuosius registrus, nesudėtinga pateikti jau sukurtų registrų replikas pakartotinai naudoti. Institucija po to tėra reikalavimu įpareigota laiku juos atnaujinti, o dauguma įpareigojimų – atsakomybė už tikslumą, atitiktį šaltiniui – perkeliama informacijos naudotojui.

Instituciniu požiūriu Reglamentas 1049/2001 įpareigojo Europos Parlamentą, Europos Komisiją ir Europos Tarybą; ES Pagrindinių teisių chartijoje įpareigtos Sąjungos institucijos, įstaigos ir organai. Direktyva 2003/98/EB neįpareigoja konkrečių institucijų, tačiau pateikia viešojo sektoriaus institucijos ar įstaigos sampratą funkcinio požiūriu, analogišką suformuluotoms viešųjų pirkimų direktyvose. Pagal Direktyvos 2003/98/EB 2 straipsnį valstybės, regioninės ar vietos valdžios institucijos ir viešosios teisės reglamentuojamos įstaigos ar organizacijos, įsteigtos siekiant visuotinės svarbos intereso [4], bendro intereso [5, 6], tenkinti visuomenei rūpimą poreikį [7], turinčios juridinio asmens statusą, neturinčios pramoninio ar komercinio pobūdžio ir daugiausia finansuojamos / kontroliuojamos / valdomos valstybės. Ši sąvoka netaikoma valstybės įmonėms dėl jų dalyvavimo rinkoje ir atitinkamų rinkos taisyklių taikymo, jei valstybinė įmonė suprantama kaip kiekviena įmonė, kuriai valstybės valdžios institucijos gali tiesiogiai arba netiesiogiai daryti dominuojančią įtaką dėl nuosavybės, finansinio dalyvavimo toje įmonėje arba dėl ją reguliuojančių taisyklių. Pažymėtina, kad šios nuostatos institucijų tiesiogiai neįpareigoja teikti informaciją; jos tik nustato būdus, kaip tą reikėtų daryti.

Informacijos tipų atžvilgiu Reglamentas 1049/2001 apima institucijos sukurtus, gautus ar turimus dokumentus; nebaigtiems dokumentams gali būti taikoma svarstymų apsaugos (vadinama *Space to think*) išimtis. Direktyvoje 2003/98/EB informacijos tipai nedetalizuojami, tai paliekama nacionalinei diskrecijai. Panašiai ir dėl informacijos gavėjų – pagal Reglamentą 1049/2001 pareiškėjais gali būti ne tik ES piliečiai ar rezidentai ar ES registruotą buveinę turintys juridiniai asmenys, bet, esant institucijos diskrecijai, ir kiti asmenys. Direktyvoje 2003/98/EB nenurodyta, kas turi teisę pakartotinai naudoti informaciją, tik nurodomi jos tikslai (komerciniai ir nekomerciniai), ir tik iš preambulės galima spręsti, kad orientuojamasi į mažas ir vidutines įmones.

Teisės į viešojo sektoriaus informaciją pirminiais ir antriniais tikslais ribojimų apimtis taip pat skiriasi, iš dalies dėl platesnio objekto apibrėžimo. Antriniam tikslams prieinamai ar naudojamai informacijai taikomi tie patys ribojimai kaip ir prieigos teisei pirminiais tikslais (viešasis saugumas, konfidencialumas ir pan.), taip pat ribojimai srities atžvilgiu (netaikoma dokumentams, sukurtiems ne viešiesiems uždaviniams, ar dokumentams, kurių prieigai būtina įrodyti konkretų interesą), instituciniu pagrindu (netaikoma valstybės įmonėms, kultūros, švietimo ir mokslo įstaigoms, viešiesiems transliuotojams), dėl kitų teisių apsaugos (netaikoma trečiųjų šalių intelektinei nuosavybei bei pramonei nuosavybei, nesiekiami apimti kompiuterių programų), yra ribojama asmens duomenų apsaugos ir konkurencijos reikalavimų.

Naujosios viešojo sektoriaus informacijos iniciatyvos [33] rodo akivaizdų poslinkį link atvirų ir nemokamų duomenų – siūloma leisti naudoti oficialią informaciją pagal *Creative Commons* licenciją (pavyzdys – graikų *E-themis* portalas), pateikti atvirais formatais ir leisti atsisiųsti neapdorotus duomenis, plėsti viešojo sektoriaus informacijos sampratą iki viešosios reikšmės informacijos (įtraukti ne tik mokslo, bet ir kultūros sritis), tikslinti Direktyvą 2003/98/EB, įpareigojant institucijas teikti informaciją kartotiniam naudojimui, siaurai apibrėžti viešąją užduotį, kuria remiantis atskiriamos viešosios ir privačios veiklos sritys. Svarbu, kad šie siūlymai pagrįsti valstybių „gerąja praktika“, dažnai išbandyti laiko ir neapsiriboja teoriniu lygmeniu. Be to, autorės nuomone, būtina vienodinti ne tik bendrąsias informacijos teikimo kartotiniam naudojimui sąlygas, tokias kaip antai kainodara ir informacijos apimtis. Laisvam paslaugų judėjimui svarbu įveikti tradicinius barjerus (kalba, teisė), ir prie to galėtų prisidėti privalomumas standartizuoti informaciją taip, kad būtų paprasta naudoti semantines technologijas (per Europai bendrus klasifikatorius, minimalius registravimo metaduomenis ir pan.), vienodos rekomendacinės kartotinio naudojimo licencijos formos ir t. t.

Išvados

1. Teisės į viešojo sektoriaus informaciją apimtis tiesiogiai priklauso nuo pasirinktos terminijos platumo. Taikymo ir palyginimo sunkumų kelia informologinis ir teisinis terminų neapibrėžtumas.
2. Tradicinę viešojo sektoriaus informacijos sampratą pildo būtinybė atskleisti viešosios reikšmės informaciją, kuria

disponuoja privatus sektorius, ar kurios kūrimas buvo finansuotas iš viešųjų fondų.

3. Siekiant nuosekliai reglamentuoti teisę į viešojo sektoriaus informaciją, reikia bendrų ir privalomų minimalių standartų. Maksimalios teisės į viešojo sektoriaus informaciją programos tikslu šiuo metu naudojami ARTICLE 19 deklaracijoje apibendrinti teisės į viešojo sektoriaus informaciją standartai. Tačiau teisės į viešojo sektoriaus informaciją reglamentavimas turi reaguoti į informacinių technologijų lemiamus globalius pokyčius.
4. Teisė susipažinti su viešojo sektoriaus informacija ir kartotinis jos naudojimas yra tos pačios teisės žinoti dalys, joms taikomi panašūs standartai, tačiau nėra aiškus jų santykis. Bendras reglamentavimas leistų nuosekliau ir sistemiškiau aiškinti ir taikyti išlygas.
5. Teisė susipažinti su ES institucijų dokumentais kyla iš bendrų valstybių narių konstitucinių tradicijų. Tai nereiškia aritmetinio teisės į viešojo sektoriaus informaciją apimties vidurkio, tačiau geroji valstybių narių praktika gali lemti liberalesnį ES institucijų požiūrį.
6. Viešojo sektoriaus informacijos turinys ir apimtis pirminiais (susipažinti) ir antriniais (kartotiniai naudoti) tikslais ES teisėje skiriasi: viešasis skaidrumo ir atvirumo interesas turi pirmenybę prieš bendrąjį ekonominį interesą; skiriasi įpareigojimų apimtis (teisė gauti dokumentus ir *pareiga* suteikti pirmuoju tikslu, ir *galimybė* antruoju tikslu), bei ribojimų ratas (antruoju atveju ribojimų daugiau). Tačiau šie skirtumai nėra pakankami išvada, kad ES institucijoms

ir valstybėms narėms taikomi dvigubi standartai.

7. Naujosios iniciatyvos teisės į viešojo sektoriaus informaciją tematika susijusi su atvirų duomenų principu, kuris taikomas Jungtinių Amerikos Valstijų institucijų praktikoje. Tai reiškia, kad,

siekdama išnaudoti viešojo sektoriaus potencialą taip kaip JAV, Europos Sąjunga imsis panašių priemonių. Tai gali padėti įveikti skirtumus tarp teisės susipažinti su viešojo sektoriaus informacija ir oficialios informacijos, teikiamos kartotiniam naudojimui, apimties.

LITERATŪRA

Norminiai teisės aktai

1. Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija. *OL L 83*, 2010, p. 389.
2. 2001 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) 1049/2001 dėl galimybės visuomenei susipažinti su Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos dokumentais. *OL L 145*, p. 43, *OL L 145*, 2001 5 31, p. 0043–0048.
3. 2003 m. lapkričio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/98/EB dėl viešojo sektoriaus informacijos pakartotinio naudojimo. *OL L 345*, 2003 12 31, p. 90–96.
4. 1992 m. birželio 18 d. Tarybos direktyva 92/50/EEB dėl viešojo paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo. *OL L 209*, 1992 7 24, p. 1–24.
5. 1993 m. birželio 14 d. Tarybos direktyva 93/36/EEB dėl viešojo prekių pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo. *OL L 199*, 1993 8 9, p. 1–53.
6. 1993 m. birželio 14 d. Tarybos direktyva 93/37/EEB dėl viešojo darbų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo. *OL L 199*, 1993 8 9, p. 54–83.
7. 1993 m. birželio 14 d. Tarybos direktyva 93/38/EEB dėl subjektų, vykdančių savo veiklą vandens, energetikos, transporto ir telekomunikacijų sektoriuose, vykdomų pirkimų tvarkos derinimo. *OL L 199*, 1993 8 9, p. 84–138.
8. 2006 m. balandžio 7 d. Komisijos sprendimas dėl pakartotinio Komisijos informacijos naudojimo. *OL L 107*, 2006 4 20, p. 38–41.
9. 2009 m. Europos Tarybos konvencija dėl prieigos prie oficialių dokumentų. Trosmė [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/Html/205.htm>>.
10. Act LXIII of 1992 on the Protection of Personal Data and Public Access to Data of Public Interest of Hungary [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://abiweb.obh.hu/dpc/index.php?menu=gyoker/relevant/national/1992_LXIII>.
11. Act of 31 October 1991, containing regulations governing public access to government Information of Netherlands [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.freedominfo.org/wp-content/uploads/documents/NL%20public_access_government_info_10-91.pdf>.
12. Act on the Openness of Government Activities of Finland, 1999 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.finlex.fi/pdf/saadkaan/E9990621.PDF>>.
13. Act XC of 2005 of Hungary on the Freedom of Information by Electronic Means [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://abiweb.obh.hu/dpc/index.php?menu=gyoker/relevant/national/2005_XC>.
14. Décret n°2005-1755 du 30 décembre 2005 relatif à la liberté d'accès aux documents administratifs et à la réutilisation des informations publiques, pris pour l'application de la loi n° 78-753 du 17 juillet 1978. Version consolidée au 31 décembre 2005 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000265304>>.
15. Informationsfreiheitsgesetz vom 5. September 2005 (BGBl. I S. 2722) [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.gesetze-im-internet.de/ifg/BJNR272200005.html>>.
16. Law No. 241 of 7 August 1990 on Access to Administrative Documents of Italy. Apžvalga [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.accesolibre.org/descargas/pdf/1158342487.pdf>>.

17. Public Information Law of Estonia, 2000 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.legaltext.ee/text/en/X40095K2.htm>>.

Specialioji literatūra

18. BARGMANN, M.; PFEIFER, G.; PIWINGER, B. A Citizen's Perspective on Public Sector Informatikon. In AICHHOLZER, G.; BURKERT, H. *Public sector information in the Digital age. Between markets, public management and citizens' rights*. UK: Edward Elgar Publishing, 2004.
19. BIRKINSHAW, P. *Freedom of information: the Law, the Practice and the Ideal*. Cambridge: Cambridge University Press, 2010.
20. BURKERT, H.; WEISS, P. N. Toward a Blueprint for a Policy on Public Sector. In AICHHOLZER, G.; BURKERT, H. *Public sector information in the Digital age. Between markets, public management and citizens' rights*. UK: Edward Elgar Publishing, 2004.
21. DERCLAYE, E. Does the Directive on the Re-use of Public Sector Information affect the State's database sui generis right? In GASTER, J.; SCHWEIGHOFER, E.; SINT, P. *Knowledge rights – Legal, societal and related technological aspects*. Austrian Computer Society, 2008, p. 137–169 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://ssrn.com/abstract=1316115>>.
22. GOEL, S. L. *Right to Information and Good Governance*. New Delhi: Mayur Enterprises, 2007.
23. KRANENBORG, H.; ir VOERMANS, W. *Access to Information in the European Union. A Comparative Analysis of EC and Member State Legislation*. Amsterdam: Europa Law Publishing, 2005.
24. KUBICEK, H. Third-generation Freedom of Information in the Context of E-Government: The Case of Bremen, Germany. In AICHHOLZER, G.; BURKERT, H. *Public sector information in the Digital age. Between markets, public management and citizens' rights*. UK: Edward Elgar Publishing, 2004.
25. MOLLER, Rasmussen A. Information and Development: the information effect. *Information Development*, 2001, t. 17–12.
26. *Public Access to Information and Secrecy with Swedish Authorities*. Ministry of Justice [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <[ments/Sweden%20public%20access%20to%20info%202004.pdf](http://www.freedominfo.org/wp-content/uploads/docu-</p></div><div data-bbox=)>.

27. SCHARTUM, D. W. Information Access Legislation for the Future? Possibilities According to a Norwegian Experience. In AICHHOLZER, G.; BURKERT, H. *Public sector information in the Digital age. Between markets, public management and citizens' rights*. UK: Edward Elgar Publishing, 2004
28. *The Public's Right to know*. Principles on Freedom of Information Legislation. Article 19. Global Campaign for Free Expression. Article 19, London [interaktyvus], p. 1–2. Prieiga per internetą: <<http://www.article19.org/pdfs/standards/righttoknow.pdf>>.
29. USERO, M. *Evolution of freedom of information related law in Spain: new prospects for a more open government* [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://eprints.ucm.es/6038/1/2006-FOI-Spain.pdf>>.

Kiti šaltiniai

30. 1998 m. Europos Tarybos rezoliucija „Teisė į privatumą“ Nr. 1165 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://assembly.coe.int/main.asp?Link=/documents/adoptedtext/ta98/eres1165.htm>>.
31. 1999 m. Europos Komisijos žaliųjų knyga dėl viešojo sektoriaus informacijos informacinėje visuomenėje. COM (98) 585 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://cordis.europa.eu/econtent/publicsector/greenpaper.html>>.
32. 2006 m. gruodžio 20 d. Europos Ombudsmeno sprendimas dėl skundo Nr. 617/2003/IP prieš Europos Komisiją [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.ombudsman.europa.eu/cases/decision.faces/lt/1887/html.bookmark>>.
33. 2011 m. Europos Komisijos interaktyvios konsultacijos dėl Viešojo sektoriaus informacijos direktyvos peržiūros rezultatų apžvalga [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/information_society/policy/psi/docs/consultations/cons2010/Results%20of%20the%20online%20consultation%20of%20stakeholders%20final.doc>.
34. *Austrijos Aukščiausiojo Teismo 2002 m. sprendimo Bundesministerium Justiz v. CMD ir Compass Publishing apžvalga* [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.epsplus.net/examples/cases/public_databases>.

35. *Dutch Minister pleads for limiting the freedom of information access law on the Day for Press Freedom* [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.epsiplatform.eu/news/news/dutch_minister_pleads_for_limiting_foi>.
36. *Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūno nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl galimybės visuomenei susipažinti su Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos dokumentais (2009/C2/03)* [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:002:0007:01:LT:HTML>>.
37. *Europos žmogaus teisių teismo 2009 m. balandžio 14 d. sprendimas byloje Társaság a Szabadságjogokért prieš Vengriją* [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?action=html&documentId=849278&portal=hbkm&source=externalbydocnumber&table=F69A27FD8FB86142BF01C1166DEA398649>>.
38. *Europos žmogaus teisių teismo 2009 m. gegužės 26 d. sprendimas byloje Kenedi prieš Vengriją* [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?action=html&documentId=850495&portal=hbkm&source=externalbydocnumber&table=F69A27FD8FB86142BF01C1166DEA398649>>.
39. Finland's contradictory stance on personal privacy. *Helsinki Times*, 2010 11 11 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.helsinkiimes.fi/htimes/helsinki/business-hub/13225-finlands-contradictory-stance-on-personal-privacy.html>>.
40. *Nyderlandų Raad van State 2009 m. balandžio 29 d. sprendimas Nr. 200801985 / 1 byloje Landmark Nederland BV prieš Amsterdamo miesto tarybą* [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.epsiplus.net/content/download/22557/298964/file/Landmark_Court_Decision_290409_EN.doc>.
41. *Right&Info – Good Law and Practice*. Scope of Bodies Covered: Judicial Branch [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://right2info.org/scope-of-bodies-covered-by-access-to-information/judicial-branch>>.
42. *Right&Info – Good Law and Practice*. Scope of Covered Informatikon [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://right2info.org/scope-of-covered-information/preparatory-documents>>.

THE SCOPE AND CONTENTS OF PUBLIC SECTOR INFORMATION AND IT'S PARTICULARITIES UNDER EU LAW

Gintarė Makauskaitė

S u m m a r y

A significant importance is given to the right to public sector information after the disclosure of its democratic, economic and social potential. The relevant EU legislation belongs to the different FOI generations and provides for the diverse scope of public sector information. The rationality of present legislation can be reviewed by considering the correlation with the general standards and the objectives. The individual right to access and use public sector information comprises the right to a “document” in the strict sense and serves the public

interest. Data compilations, or “information” in the wide sense, are crucial to the technical access and re-use rights because of the general economic interest. However, the numerous exclusions and the non-binding character of legal provisions may result in the complicated situations. One of them is when the general economic interest is ignored in order to satisfy the institutional interests instead of the public interest. The author concludes that the right to the public sector information is a unitary concept and includes both the personal and technical access and use.

*Įteikta 2010 m. spalio 5 d.
Priimta publikuoti 2011 m. birželio 15 d.*